

Bijlage 1: Analyse jaarrekeningen 2017 van acht private verbonden partijen en twee overige deelnemingen van de provincie Zuid-Holland

Private verbonden partijen

- Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Holding B.V. (ROM-D)
- Regionale Ontwikkelingsmaatschappij InnovationQuarter B.V. (IQ)
- Provinciaal Afvalverwijderingsbedrijf N.V. (PROAV)
- Houdstermaatschappij Zuid-Holland B.V. (HZH)
- Provinciale Zeeuwse Energie Maatschappij N.V. (voormalig Delta N.V.) (PZEM)
- Bank Nederlandse Gemeenten N.V. (BNG)
- Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)
- Warmtebedrijf Holding B.V. (WBR)

Overige deelnemingen

- Ontwikkelingsmaatschappij Het Nieuwe Westland CV (ONW)
- Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden CV Kil III (ROM-D Kil III)

Opmerking:

Over de kaderstellende en controlerende rol van Provinciale Staten (PS) zijn bestuurlijke gemaakte afspraken in de commissie Bestuur en Middelen. Deze zijn vastgelegd in het besluit van PS van 28 januari 2015. Om aan deze rol invulling te geven, bieden Gedeputeerde Staten (GS) de (concept)jaarrekeningen 2017 van acht private verbonden partijen en twee overige deelnemingen ter kennisname aan PS aan. Tevens ontvangen PS hierbij een analyse van deze jaarrekeningen en een korte verklaring van de verschillen met het voorafgaande jaar. Deze analyse is in deze bijlage opgenomen.

Achtergrondinformatie

In deze analyse worden de private verbonden partijen en overige deelnemingen behandeld waarin de provincie Zuid-Holland (PZH) deelneemt. Deze deelnemingen hebben in het algemeen als doel een bijdrage te leveren aan het behalen van de door PZH gestelde economische en/of maatschappelijke doelstellingen.

PZH vervult een belangrijke rol als het gaat om de regionale economische ontwikkelingen in Zuid-Holland. Het verder uitbouwen van de regionale economie vindt plaats door het nastreven van doelstellingen zoals vervat in de provinciale begroting, programma 3; Aantrekkelijk en Concurrerend.

De activiteiten die uitgevoerd moeten worden om de doelstellingen te behalen worden deels uitgevoerd door de acht private verbonden partijen en de twee overige deelnemingen. Er is sprake van een verbonden partij als PZH een financieel én een bestuurlijk belang heeft in een privaatrechtelijke organisatie.

Voor het bereiken van de doelstellingen kan de provincie op basis van het (aandelen)belang tijdens de aandeelhoudersvergaderingen invloed uitoefenen. Daarbij geldt veelal hoe meer aandelen in de private organisatie hoe meer invloed op de besluiten en daarmee meer kans op het bereiken van de doelstelling. GS leggen verantwoording af aan PS in de provinciale jaarrekening.

De samenvattende analyse is opgenomen in onderstaand (door PS vastgesteld) format.

Algemeen	
<i>Visie en beleidsvoornemens</i>	Regionale economische ontwikkelingen in Zuid-Holland worden versterkt en uitgebouwd door nieuw- en herontwikkeling van bedrijfs- en glastuinbouwterreinen, woningbouwontwikkeling in de Zuidplaspolder, het beter benutten van het innovatiepotentieel van Zuid-Holland, bodemsanering, herontwikkeling van saneringslocaties, (her)ontwikkeling van de voormalige afvalberging Derde Merwedehaven en het leveren van een bijdrage aan de nationale klimaatdoelstellingen.
<i>Rechtsvorm en doel</i>	De private rechtsvormen N.V., B.V. en C.V. worden ingezet om bedrijfs- en glastuinbouwterreinen te (her)ontwikkelen, de regionale economie te stimuleren en de aantrekkingskracht en fysieke bereikbaarheid te optimaliseren.
<i>Bestuurlijk belang</i>	Samenwerking tussen partijen vindt plaats door participatie in publiek-private regionale ontwikkelingsmaatschappijen, waarbij de ontwikkeling van een gebied voorop staat en uitvoering wordt gegeven aan gebieds- en/of locatieontwikkeling.
<i>Activiteiten</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Herstructurering en nieuw-ontwikkeling van bedrijventerreinen; • Structureren en organiseren van de toegang tot financiering voor startende en groeiende innovatieve technologiebedrijven en projecten; • Bodemsanering en herbestemming saneringslocaties; • Voorkomen maatschappelijke stagnatie als gevolg van bodemverontreiniging; • Realisatie recreatieterrein op onder meer een voormalige afvalafvalberging; • (Projectmatige)ontwikkeling van voormalige glastuinbouwterreinen, waarbij de economische potenties zoveel mogelijk worden benut.
<i>Bevoegdheden</i>	Wet ruimtelijke ordening, uitvoeringsbesluiten en verordeningen.
<i>Stemverhoudingen 2017</i>	<p>ROM-D : Holding N.V.: 0,1%, - ROM-D Capital B.V.: 48,2%; - ROM-D Kill III CV: 5,2%</p> <p>ROM-IQ : InnovationQuarter B.V.: 40% zeggenschap</p> <p>PROAV : Provinciaal Afvalverwijderingsbedrijf N.V.:100% zeggenschap,</p> <p>HZH : Houdstermaatschappij Zuid-Holland B.V.: 100% zeggenschap</p> <p>ONW : Ontwikkelingsmaatschappij Het Nieuwe Westland CV: geen zeggenschap (stille vennoot).</p> <p>PZEM : Provinciale Zeeuwse Energie Maatschappij (voormalig Delta NV): zeggenschap nihil</p> <p>BNG : Bank Nederlandse Gemeenten: 1,1% zeggenschap.</p> <p>NWB : Nederlandse Waterschapsbank: zeggenschap nihil.</p> <p>WBR : Warmtebedrijf Holding B.V.: 2,5% zeggenschap.</p>
Controle en Verantwoording	
<i>Realisatie provinciale</i>	<u>IQ</u>

doelstellingen 2017

ROM Zuidvleugel BV (die nu de handelsnaam InnovationQuarter (IQ) voert) is opgericht per 23 september 2013. Per 1 januari 2014 is InnovationQuarter "officieel" van start gegaan. De vennootschap staat aan het hoofd van de groep van 'InnovationQuarter'. ParticipatieMaatschappij InnovationQuarter B.V. is een 100% deelneming van deze vennootschap. De jaarrekening van PPM InnovationQuarter is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Regionale Ontwikkelingsmaatschappij InnovationQuarter B.V. te Den Haag.

Met deelname in IQ door het beschikbaar stellen van aandelenkapitaal en het verlenen van subsidie wil de provincie het innovatiepotentieel van Zuid-Holland beter benutten. Deze uitvoeringsorganisatie heeft als taken voor Zuid-Holland: het stimuleren van de economische ontwikkeling in Zuid-Holland door te investeren in vernieuwende en snelgroeiende bedrijven. Om de investeringen in deze bedrijven te realiseren werkt InnovationQuarter samen met andere partners (financiering & participatie);

- Het aantrekken en behouden van innovatieve bedrijven en investeringen naar / in de regio, die:
 - o Sector / cluster versterkend zijn;
 - o Leiden tot een toename in private Research & Development investeringen en/of
 - o Leiden tot een toename in werkgelegenheid (marketing & acquisitie);
- Het innovatiepotentieel van het innovatieve MKB in de topclusters van Zuid-Holland ontsluiten en versterken door het smeden van samenwerkingsverbanden tussen deze bedrijven onderling en met kennisinstellingen (ontwikkeling & innovatie).

De inhoudelijke focus van IQ ligt bij de speerpunten Cleantech, Life Sciences & Health, Safety & Security, Horticulture en Smart Industry. De geografische focus ligt op de gehele provincie Zuid-Holland.

ROM-D

De ROM-D bestaat uit een aantal met elkaar verbonden vennootschappen en werkt aan de herstructurering van bedrijventerreinen in de regio Zuid-Holland Zuid. Er wordt gewerkt aan de noodzakelijke verdere vernieuwing en versterking van ROM-D. GS hebben aangegeven dit, onder voorwaarden, te ondersteunen. Er is daarvoor in 2015 een nieuw bedrijfsplan opgesteld en verder uitgewerkt. Dit heeft geresulteerd in een gewijzigde structuur en governance, zodat ROM-D op basis van een jaarplan voorgenomen acquisities en investeringen gericht kan uitvoeren. Dit verhoogt de flexibiliteit en verkort de besluitvormingsprocedures.

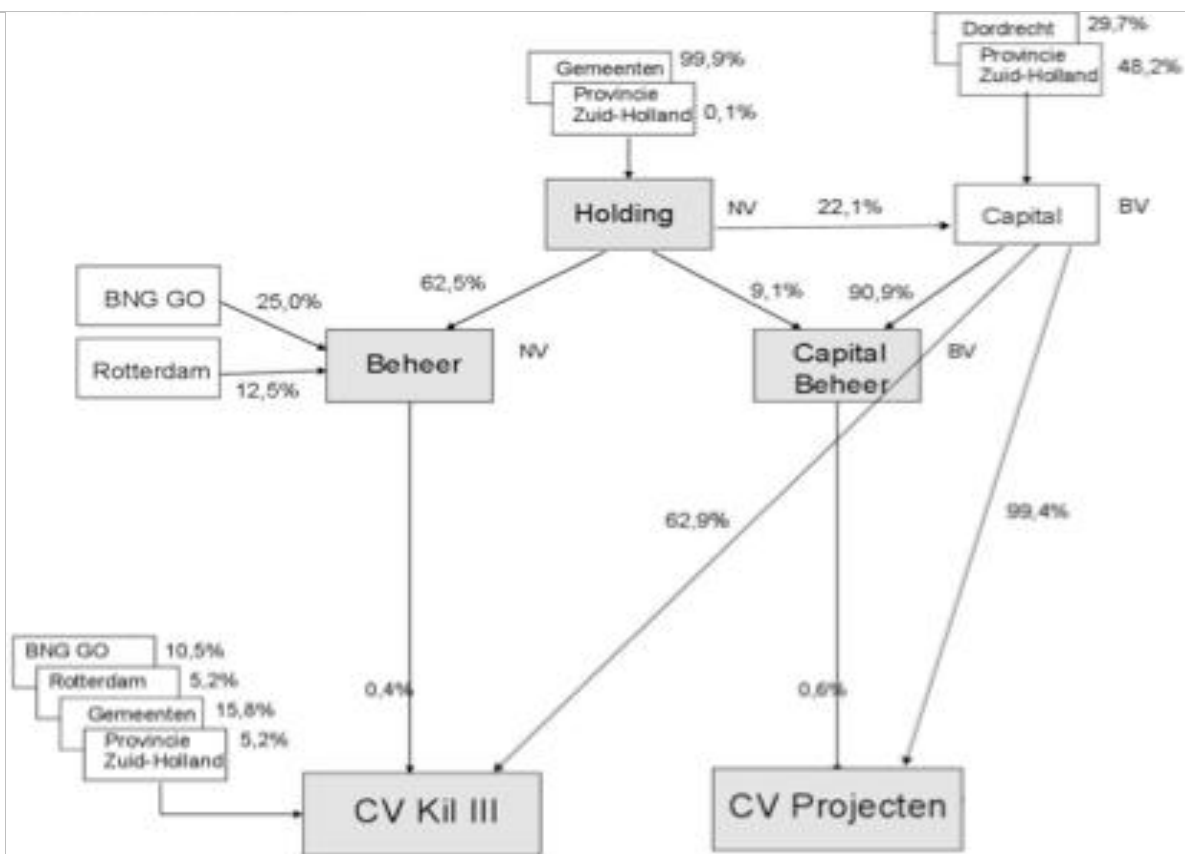
De ROM-D werkt aan de ontwikkeling en herstructurering van met name watergebonden werklocaties. Dit ter bevordering van het vestigingsklimaat en werkgelegenheid. Om de projecten van ROM-D van kapitaal te voorzien is ROM-D Capital opgericht. De Drechtsteden en provincie zijn aandeelhouder. Eind 2012 heeft de provincie een extra storting gedaan van € 10 miljoen in ROM-D Capital. De kapitaalbijdragen zijn uitsluitend bedoeld voor fysieke ontwikkelingen.

In 2017 is de nieuwe organisatiestructuur van ROM-D ingegaan. Gedeputeerde Staten zijn in 2017 akkoord gegaan met de wijzigingen die de organisatie flexibeler maakt en de besluitvormingsprocedures verkorten. Er wordt gewerkt met een Jaarplan als

kader voor projecten. Een investment committee beoordeeld op basis van een aantal criteria de businessplannen en adviseert de AvA ROM D over de kapitaalbijdragen. Op dit moment betreft de portefeuille:

- uitvoering Dortsche KIL III;
- de ontwikkeling van Genieterrein en Waterbusplein in Hendrik Ido Ambacht;
- onderzoeken naar de verplaatsing bedrijf Dolderman;
- ontwikkeling van Nedstaalterrein in Alblaserdam t.b.v. de maritieme sector;
- ontwikkeling locaties Veerweg 12 in Hendrik Ido Ambacht;
- aantal verkenningen.

Het construct van de ROM-D is een complex geheel. Onderstaand is een schematische weergave opgenomen.

PROAV

PROAV N.V. heeft via Opgecomen landen B.V. de gronden van de afvalberging Derde Merwedehaven in haar bezit. De afvalberging wordt geëxploiteerd door Derde Merwedehaven B.V.. Dit op basis van een huur- en exploitatieovereenkomst met PROAV. In 2010 hebben PROAV en de exploitant afspraken gemaakt over de sluiting van de afvalberging en de inrichting tot recreatieterrein; Hiervoor is ongeveer € 30 mln beschikbaar. Per 31 december 2013 is de afvalberging Derde Merwedehaven, conform de afspraken hierover, gesloten. Ook in 2017 is gewerkt aan de voorbereiding van de om- en afbouw van de afvalberging tot recreatieterrein en 4 ha netto uitgeefbaar bedrijventerrein (gereed 2023). In dit kader is definitieve opdracht verstrekt voor het aanbrengen van een afdeklaag. Hiermee wordt de laatste fase van om- en afbouw definitief ingezet.

De middelen ten behoeve van de nazorg van de afvalberging zijn opgebracht door de huidige exploitant Derde Merwedehaven

B.V. (onderdeel van Indaver BV, voorheen Delta NV). Deze worden door de provincie beheerd in het zogenaamd Nazorgfonds. De middelen ten behoeve van de inrichting als recreatiegebied (ongeveer € 6 mln) zijn ondergebracht in de Stichting Beheer Gelden Eindafwerking Derde Merwedehaven. PROAV zit in het bestuur van deze stichting, samen met Derde Merwedehaven B.V..

Delta N.V. heeft in het kader van de vergunning een borgstelling afgegeven voor € 24,6 miljoen, teneinde de afwerking zeker te stellen. Deze borgstelling is voortgezet door haar rechtsopvolger PZEM door middel van een contragarantie aan PROAV.

HZH

Op 22-03-2017 heeft PZH Houdstermaatschappij Zuid-Holland B.V. opgericht om provinciaal beleid via de privaatrechtelijke weg vorm te geven. In het Hoofdlijnenakkoord 2015 – 2019 is aangegeven dat het college een energietransitie voorstaat naar het meer kunnen voorzien in de eigen energiebehoefte. Om dit te bereiken is een energiefonds ingesteld voor herbruikbare schone energie, aard- en restwarmte en biomassa.

Om deze provinciale opgave te realiseren is mede gelet op de aard van de activiteit en de voor de uitvoering daarvan benodigde kennis, snelheid en ervaring de privaatrechtelijke rechtsvorm gekozen. Op deze wijze kunnen naar verwachting ook Europese subsidies of andere geldstromen worden verkregen.

HZH fungeert als bewaarder en beheerder van de door PZH beschikbaar gestelde middelen en ook de beleidsrealisatie krijgt via HZH vorm. De aandelen van HZH zijn voor 100% in handen van PZH (GS fungeren als aandeelhouder).

HZH heeft inmiddels twee fondsen opgericht, te weten ENERGIIQ Energie-innovatiefonds Zuid-Holland B.V. en Warmteparticipatiefonds Zuid-Holland B.V., waarin zij alle aandelen houdt. De bewaar- en beheerkosten die gemaakt worden door HZH zullen in de nabije toekomst doorbelast worden aan de fondsen.

PZEM (voormalig Delta NV)

In 2016 bestond DELTA Groep 25 jaar. Vanaf 1 maart 2017 is de nieuwe naam PZEM. Onder de druk van een slechte energiemarkt en een verplichte afsplitsing van de netwerkactiviteiten zijn bedrijfsonderdelen verzelfstandigd en verkocht en werd de holding ontmanteld. Op 23 februari 2017 hebben de aandeelhouders van DELTA N.V hun goedkeuring gegeven aan de verkoop van bedrijfsonderdelen uit de DELTA-groep.

PZH bezit in PZEM 5 aandelen (niet volgestort) en 8 bonusaandelen = totaal 0,0524%. Deze aandelen zijn in het verleden om niet verkregen. PZH heeft in 2012 getracht de aandelen te verkopen, dit is niet gelukt. Daarop is begin 2013 besloten deze aandelen in portefeuille te plaatsen en in de beheerstand te beheren conform de Beleidsnota Verbonden Partijen en overige deelnemingen 2016 -2019.

BNG

Voor PZH is er geen specifieke doelstelling ten aanzien van haar deelneming in de BNG. Vanuit de provincie bestaat er wel geregeld contact en overleg over aan te trekken leningen en andere vormen van financiering die de provincie nodig heeft. Dat naast een zakelijke relatie ook een aandeelhoudersrelatie bestaat, kan in het contact helpen.

De bank, opgericht in 1914, is een structuurvennootschap. Aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. De missie van BNG Bank is vertaald in de volgende strategische doelstellingen: substantiële marktaandeelen in de financiering van de Nederlandse publieke sector en het semipublieke domein en een redelijk rendement voor de aandeelhouders.

PZH heeft 610.350 aandelen (volgestort) = totaal 1,1% aandeelhouder. Jaarlijks wordt dividend uitgekeerd, over 2017 was dat € 1,55 mln.

NWB

Voor PZH is er geen specifieke doelstelling ten aanzien van haar deelneming in de NWB. Vanuit de provincie bestaat er wel geregeld contact en overleg over aan te trekken leningen en andere vormen van financiering die de provincie nodig heeft. Dat naast een zakelijke relatie ook een aandeelhoudersrelatie bestaat, kan in het contact overeenkomstig bij de BNG helpen.

Sinds de oprichting in 1954 is de strategie van de NWB vooral gericht op het efficiënt bundelen van de financieringsbehoeften van klanten in het publieke speelveld. Het doel daarbij is verlaging van de financieringslasten van de publieke sector. De missie van de bank is als klantgerichte, robuuste en duurzame financiële partner, langdurige relaties aan te gaan met haar klanten en aandeelhouders, en hen in staat te stellen hun maatschappelijke taak in Nederland zo goed mogelijk uit te voeren.

PZH heeft 33 aandelen A op een totaal van 50.478 aandelen en 40 aandelen B op een totaal van 8.511 aandelen. De provinciale zeggenschap is daardoor nihil. De laatste uitkering van dividend was over 2011 (€ 0,025 mln).

WBR

In december 2017 is Warmtebedrijf Holding B.V. (WBR) opgericht waarin de gemeente Rotterdam (97,5% aandelen) en PZH (2,5% aandelen) participeren. Onder de holding zijn de reeds bestaande Warmte Infra N.V. en Warmtebedrijf Exploitatie N.V. ondergebracht. De deelname van PZH in de nieuwe Warmtebedrijf Holding B.V. is tot standgekomen door omzetting in natura van de aandelen die PZH had in Warmte Infra N.V. naar Warmtebedrijf Holding B.V.

Door middel van deelname in Warmtebedrijf Holding B.V. levert PZH een bijdrage aan de nationale klimaatdoelstellingen door reductie van broeikasgassen. Door WBR wordt industriewarmte geleverd aan woningen en in de toekomst wellicht ook bedrijven. Dit leidt tot emissiebeperkingen van CO2 en een betere luchtkwaliteit.

Het is de bedoeling dat de bestaande warmte-infrastructuur wordt uitgebreid en uiteindelijk uitgroeit naar een

	<p>Warmtetransportbedrijf Zuid-Holland, met onafhankelijk netbeheer en een vrije markt van vraag en aanbod van warmte. WBR verkeert in financiële moeilijkheden.</p> <p>WBR heeft de afgelopen jaren te maken gehad met sterk tegenvallende bedrijfsresultaten en daardoor aanzienlijke verliezen geleden. Enerzijds door hogere inkooptarieven dan oorspronkelijk begroot en anderzijds door tegenvallende afzet. De (groot)aandeelhouder gemeente Rotterdam heeft daardoor in de periode 2010-2017 meerdere malen geherkapitaliseert. De laatste keer met in totaal € 26,5 mln extra in het kader van het herstelplan 2015-2017. Een toekomstige uitbreiding door WBR van de warmte-infrastructuur en –levering in Leiden maakt onderdeel uit van dit herstelplan maar gaat gepaard met grote investeringen en de nodige onzekerheden. Dit maakt de financiële situatie complex. In de loop van 2018 zal hierover naar verwachting definitieve duidelijkheid ontstaan.</p> <p>Overige deelnemingen</p> <p><u>ONW</u> Alle betrokken partijen willen een vereenvoudiging van de governancestructuur. De vereenvoudiging van de governance en een allonge op de samenwerkingsovereenkomst en het addendum zijn in 2015 vastgesteld, waarna de provinciale deelname nog meer dan voorheen op afstand is gezet. Dientengevolge heeft PZH in 2016 haar belang in de holding Integraal Ontwikkeling Plan Westland (IOPW) NV afgestoten en is – volgens planning – de holding in 2016 beëindigd. Hiermee bleef voor PZH alleen het belang in de ONW C.V. bestaan voor 7% en de deelname is daarbij als stille vennoot, dus zonder zeggenschap. Het aandelenpercentage is onveranderd t.o.v. voorgaande jaren.</p> <p><u>CV Kil III</u> De activiteiten van ROM-D Kil III CV bestaan voornamelijk uit het ontwikkelen van gronden om daar bedrijventerreinen op te kunnen huisvesten. De vennootschap is opgericht op 15 december 1999. De beherend vennoot van Kil III CV is ROM-D Beheer NV.</p>
<p><i>Realisatie (financiële) doelstellingen van de betreffende verbonden partijen</i></p>	<p><u>ROM-D</u> Over het boekjaar 2017 heeft ROM-D als totaal een klein negatief bedrijfsresultaat geboekt (€ 0,05 mln).</p> <p><u>IQ</u> Jaarlijks worden door IQ de kernprestatieindicatoren (kpi's) bepaald. Voor 2016 werden daarbij alleen de direct aan de investeringen van IQ toe te rekenen additionele arbeidsplaatsen en geïnvesteerd vermogen gemeten. Voor 2017 worden ook de door IQCapital en UNIIQ gegenereerde resultaten meegenomen.</p>

KPI (€ in mln)	Doelstelling 2016	Gerealiseerd 2016	Doelstelling 2017	Gerealiseerd 2017
<i>Aantal gerealiseerde samenwerkingsverbanden</i>	15	16	-	-
<i>Business cases en innovatieprojecten</i>	-	-	40	56
<i>Uitgelokte investeringen</i>	€ 15	€ 16	€ 17,5	€ 23
<i>Aantal bedrijven geland</i>	25	36	30	50
<i>Investeringsvolume</i>	€ 60	€ 95,7	€ 90	€ 78,4
<i>Aantal arbeidsplaatsen</i>	250	730	300	1204
<i>Aantal Investor Relationshipbezoeken</i>	100	97	100	106
<i>Gerealiseerde investeringen</i>	10	11	20	23
<i>Geïnvesteed vermogen</i>	€ 24 - € 30	€ 27,2	€ 40 - € 60	€ 44,6
<i>Aantal arbeidsplaatsen</i>	80 - 100	241	100 - 120	348
<i>Geïnvesteed vermogen IQ</i>	€ 8 - € 10	€ 8,7	€ 8 - € 13	€ 11,5

Boekjaar 2016 kende een negatief resultaat van € 2,6 mln en voor 2017 is het negatief resultaat € 1,2 mln. Gelet op het nog korte bestaan van IQ worden de komende 1 tot 3 boekjaren nog beschouwd als onderdeel van de opbouwfase, waarin nog negatief resultaat wordt geboekt op de participatieactiviteiten. De kosten worden na de opbouwfase naar verwachting gedekt door de gerealiseerde rendementen van de investeringen. De investerings-portefeuille is nog in opbouw. Vooralsnog worden incidenteel exits gerealiseerd. Vanwege het hoge risico van de aangegane investeringen worden zo nodig voorzieningen genomen.

PROAV

In 2017 is het werk tot afdekking door het aanbrengen van een afdeklaag, aanbesteed en gegund. Hiermee wordt de laatste fase van om- en afbouw definitief ingezet.

PZEM (voormalig Delta NV)

Het jaarverslag 2016 is het laatste bestuursverslag van DELTA als groep in zijn huidige vorm. Over 2016 bedroeg het totale bedrijfsresultaat € 57,5 mln positief. Voor 2017 was het bedrijfsresultaat € 313,6 mln positief.

BNG

Het totale bedrijfsresultaat over 2017 bedroeg € 393 mln positief, een toename van € 24 mln ten opzichte van 2016. Over 2017 is aan PZH €1,5 mln aan dividend uitgekeerd.

	<p><u>NWB</u> Het totale bedrijfsresultaat over 2017 bedroeg € 123 mln positief, een toename van € 16 mln ten opzichte van 2016. Over 2017 is aan PZH geen dividend uitgekeerd, dit heeft te maken met de eisen van vermogens/balansverbetering.</p> <p><u>WBR</u> Het verslag 2017 geeft het groepsbeeld van Warmtebedrijf Holding B.V. (WBR), waarmee de onderliggende Warmte Infra N.V. en Warmtebedrijf Exploitatie N.V. geconsolideerd worden weergegeven. Het boekjaar wordt afgesloten met een negatief resultaat van € 357.000,-. Dit betreft het resultaat geboekt in de periode na de oprichting per 21 december 2017. Op basis van de jaarrekeningen 2017 van de twee dochters WBR Infra en WBR Explo bedraagt het geconsolideerde verlies over heel 2017 ongeveer € 8 mln. Dit negatieve resultaat ligt in lijn met de resultaten van de afgelopen jaren. Naar de toekomst toe zal dit (geconsolideerd) resultaat positief kunnen worden beïnvloed door ondermeer verlenging van de afschrijvingstermijn van het leidingennetwerk, extra afzet, verbeterde inkoopvoorwaarden en verlaging operationele kosten.</p> <p>Overige deelnemingen</p> <p><u>ONW</u> Over 2016 heeft ONW een negatief resultaat behaald van € 0,8 mln. Dit resultaat wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door toenemende kosten vanwege versnelling. De markt laat een aantrekkende trend zien. Voor 2017 was een beperkt positief resultaat voorzien, maar vanwege het aanhouden van een ontwerp-bestemmingsplan is een vertraging opgetreden. Dit heeft voor 2017 geleid tot een negatief resultaat van € 5,4 mln. Ondanks deze tegenvaller wordt binnen de vennootschap uitgegaan van continuïteit van de ondernemingsactiviteiten en het realiseren van bouwgronden voor de woningbouw in het Westland.</p> <p><u>CV Kil III</u> Het bedrijfsresultaat van deze CV is verwerkt in de geconsolideerde jaarverslagen van de ROM-D Holding NV.</p>
<p><i>Financiën:</i></p> <p>Provinciale sturing</p>	<p><u>ROM - D</u> Er zijn op dit moment geen aanvullende bijdragen c.q. kapitaalstortingen. De laatste kapitaalstorting heeft eind 2012 plaatsgevonden ad. € 10 mln. in ROM-D Capital B.V.</p> <p><u>IQ</u> Bij de oprichting heeft PZH in december 2013 een kapitaalstorting gedaan van € 10 mln. Deze kapitaalstorting is gedaan voor de (mede)financiering en participatie van startende en groeiende innovatieve technologiebedrijven. In 2017 is een aanvullende kapitaalstorting van € 15 mln uitgevoerd. PZH heeft op basis van deze stortingen een (aandelen)belang van 40,8% verkregen in IQ. Voor de overige taken (marketing & acquisitie en ontwikkeling & innovatie) heeft PZH een (begrotingsboekjaar) subsidierelatie met IQ. Deze bedroeg in 2016 op jaarbasis € 1,2 mln. Deze subsidie is ingaande 2017 verhoogd naar € 1,5 mln.</p>

PROAV

Geen aanvullende bijdragen c.q. kapitaalstortingen.

HZH

PZH heeft in 2017 in totaal € 0,8 mln volgestort op aandelen (door HZH doorgezet naar ENERGIIQ). Dit betrof de kosten van de bedrijfsvoering van IQ voor de tweede helft van het jaar.

ONW

PZH heeft in 2016 haar belang in de holding IOPW NV afgestoten. Hiermee bleef voor PZH alleen het belang in de ONW C.V. bestaan voor 7%. PZH is hiermee stille vennoot en heeft dus geen zeggenschap. Dit betekent dat ONW in de beheerstand staat.

WBR

PZH heeft in december 2017 haar aandelen in Warmte Infra N.V. in natura overgezet in Warmtebedrijf Holding B.V.. Voor 2016 en 2017 heeft PZH geen extra financiële bijdrage gedaan. In 2018 is een lening verstrekt van € 0,7 mln.

Verantwoording:

Onderstaande informatie is gebaseerd op de jaarrekeningen 2015, 2016 en 2017.

Intrinsieke en nominale waarde-ontwikkeling aandelen

Intrinsieke waardeontwikkeling aandelen:

Intrinsieke waardeontwikkeling is de actuele waarde van alle in bezit zijnde aandelen van een onderneming. De intrinsieke waardeontwikkeling van de provinciale aandelenpakketten bij haar private verbonden partijen met uitzondering van de BNG, NWB en PZEM bedraagt:

Overzicht (in € mln, ex BNG, NWB en PZEM)	Nominaal	Intrinsiek	Stille reserve
Eind 2015	23,7	24,4	0,6
Eind 2016	23,7	24,5	0,8
Eind 2017	38,7	37,8	-0,9
Ontwikkeling 2017 vs 2016	15,0	13,3	-1,7

Bovenstaand overzicht laat een toename van de nominale waarde van € 15 miljoen zien tegenover een toename van de intrinsieke waarde van € 13,3 miljoen. De stille reserve neemt in totaal met € 1,7 miljoen af. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de afname van het totale eigen vermogen van IQ.

Als gekeken wordt naar het totale pakket van verbonden partijen, dus inclusief de ontwikkelingen van de deelnemingen BNG, NWB en PZEM, dan ontstaat de volgende (positieve) situatie:

Overzicht (in mln €)	Nominaal	Intrinsiek	Stille reserve
Eind 2015	23,9	77,9	54,0
Eind 2016	23,9	82,2	58,4
Eind 2017	38,9	101,4	62,6
Ontwikkeling 2017 vs 2016	15,0	19,2	4,2

Deze nominale waardevermeerdering (aanschafprijs van aandeel) over 2017 t.o.v. 2016, wordt veroorzaakt door de bijstorting van kapitaal in IQ (€ 15 miljoen). De stille reserve neemt met € 4,2 miljoen toe op het geheel met een totale stille reserve op de private deelnemingen van € 62,6 miljoen.

Solvabiliteit

In relatieve zin zijn de deelnemingen in de BNG, NWB en PZEM van zeer geringe omvang, maar het totaaloverzicht laat zien dat deze deelnemingen belangrijk zijn om het geheel aan private deelnemingen voor PZH in balans te brengen en op resultaatniveau voor een positief beeld zorgen.

De solvabiliteit staat voor alle deelnemingen op een solide basis. Voor ROM-D is de solvabiliteit fors toegenomen, dit heeft ook zijn opwaartse effect op de onderliggende ontwikkeling van intrinsieke waardeontwikkeling van het aandeel.

In het geval van PROAV vertoont de solvabiliteit een afname, dit door toename van het vreemd vermogen en een afname van het eigen vermogen. Dit ligt in lijn met het scenario voor de afbouwfase en de meerjarige liquiditeitsbegroting.

Risico's en
beheersmaatregelen

Voor HZH is 2017 het eerste verslagjaar en dus niet relevant om de solvabiliteit en aandeelwaarde te bepalen omdat er nog geen meerjarig referentiekader is. In 2017 zijn de liquiditeiten voor HZH afdoende ingeregeld door PZH. Besloten is door PS om meerjarig zorg te dragen voor de liquiditeiten van HZH. De kosten van HZH worden na vijf jaar doorbelast naar rato richting de onderliggende fondsen.

ROM-D

In de AvA van de ROM-D van 30 juni 2016 is de conclusie getrokken dat enkele gerichte aanpassingen nodig zijn, om tot een effectief functionerend geheel te komen, passend bij de vraagstukken en ambities van de regio op dit moment. Hiertoe is onder meer een bestuurlijke werkgroep (regio en provincie) actief geweest.

In de brief van 18 april 2017 van ROM-D aan de colleges van B&W van de Drechtsteden gemeenten en het college van GS van de provincie Zuid-Holland wordt de essentie van het advies over werkwijze en inzet uiteengezet. Een belangrijke focus ligt op de

maritieme sector, maar niet alleen. In het advies staan voorstellen voor een sterke vereenvoudiging van de procedures rond ROM-D en een directere betrokkenheid van de gemeenten en provincie.

Gedeputeerde Staten hebben positief gereageerd op voorstellen ten aanzien van wijzigingen van werkwijze en statuten bij ROM-D en om de besluitvormingsprocedure bij gemeenten en Gemeenschappelijke regeling Drechtsteden aan te passen. Het gaat om een gedelegeerde besluitvorming en sturing op basis van een acquisitie- jaarplan, een jaarlijks vast te stellen politiek en financieel kader, opgesteld door de aandeelhouders zelf en passend binnen het regionaal beleid. In dit jaarplan staan de projecten welke ROM-D zelf binnen de vastgestelde criteria zou kunnen onderzoeken ende bijbehorende investeringen en worden de risico's onderbouwd (haalbare business cases). Besluitvorming en inbreng van de projecten en de aanwending van middelen wordt overgelaten aan de ROM-D Capital beheer B.V. De finale besluitvorming vindt plaats door de AvA van ROM-D Capital BV. Vooraf wordt getoetst door de Raad van Commissarissen en het Investment Committee die beide advies uitbrengen aan de AvA. Aandachtspunt is dat er meer verlangd wordt van het toezichthoudende orgaan binnen de governancestructuur van het samenstel aan bedrijven, zijnde de Raad van Commissarissen.

Ander aandachtspunt is dat de functie van directeur van de holding en die van Capital BV (geldverstrekende partij) op dit moment door één en dezelfde persoon wordt ingevuld. Daardoor liggen ook de feitelijke beslissingsbevoegdheden bij deze directeur, en is geen sprake van voldoende checks en balances binnen de ROM-D. De toezichthouders (RVC en investeringscomité) zullen dus met een scherpe blik naar het jaarplan en de investeringsvoorstellen moeten kijken en een actieve rol moeten pakken, en ook richting de AvA tijdig met goed onderbouwde adviezen moeten komen. Hierbij is tevens van belang dat de investeringsstrategie wordt afgestemd en in lijn is met de Groeiagenda van de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden. Verder is noodzakelijk om in 2018 te bepalen wanneer mogelijke negatieve projectresultaten door de ROM-D voor haar rekening genomen gaan worden.

Voor het gestorte kapitaal van € 10 mln in ROM-D Capital BV is door PZH een voorziening getroffen van € 1,8 mln vanwege de meerjarige lagere intrinsieke waarde van de aandelen. Vooralsnog is de omvang van deze voorziening afdoende.

IQ

De ROM's gezamenlijk zijn als publieke financier verantwoordelijk voor meer dan de helft van alle risicovolle investeringen in vroege-fase-bedrijven in Nederland. Risicobeheersing rondom het investeringsproces is feitelijk de core business van IQ. Een set van beheersmaatregelen is ingevoerd met een groot aantal checks and balances, die intern en extern worden geverifieerd voordat wordt overgegaan tot investering. Ondanks alle uitvoerige beheersmaatregelen bestaat er een reële kans dat een investering mislukt. Hiertoe wordt dan een voorziening getroffen. Aandachtspunt voor IQ is het verbeteren van beheerkosten (die zijn nu hoog in relatie tot het aantal investeringen en het geïnvesteerde vermogen).

Voor ROM IQ is door PZH een reserve opgenomen van € 4,7 mln ter dekking van (mogelijke) waardedaling van de aandelen in de toekomst. Vooralsnog is deze reserve gelet op de huidige intrinsieke waarde afdoende.

PROAV

Gezien het feit dat in 2017 het werk tot afdekking van de voormalige afvalberging is gegund, wordt de laatste fase van om- en afbouw definitief ingezet. Met de definitieve gunning van het werk neemt tegelijkertijd het standaard risicoprofiel voor GWW-werken (Grond-, Weg en Waterbouw) af en beperkt zich tot reguliere afwijkingmarges. Aandachtspunt hierbij is de kwaliteit en planning van het uit te voeren werk door PROAV goed te monitoren.

HZH

In 2017 zijn de liquiditeiten voor de beheerkosten van HZH afdoende geregeld. Provinciale Staten hebben in november 2017 besloten om meerjarig zorg te dragen voor de beheerkosten van HZH. Gegeven de start van HZH en onderliggende fondsen in 2017 is besloten om de kosten van de fondsen door te belasten naar de onderliggende fondsen, maar daadwerkelijk pas na 5 jaar te verhalen i.v.m. de opstartfase van de fondsen. Dat is ook opgenomen in de jaarplannen van de fondsen. Gezien het voorziene gebrek aan liquiditeiten bij de fondsen in de eerste jaren wordt HZH nog gedurende vier jaren door de aandeelhouder voorzien van liquiditeiten. Deze dienen als voorfinanciering van de daarna door HZH aan de fondsen door te berekenen kosten. Aandachtspunt voor 2018 – 2019 is dat de investeringsstroom op gang gaat komen en toe gaat nemen.

Voor HZH wordt de komende jaren ter dekking van (mogelijke) waardedaling van de aandelen een reserve opgebouwd. Eind 2017 bedraagt deze € 9 mln. De komende jaren zal deze verder worden opgebouwd tot € 31,25 mln.

WBR

Voor 2018 zijn er twee belangrijke issues voor Warmtebedrijf Holding B.V.: de liquiditeit moet verbeterd worden en realisatie van het aangepaste bedrijfsplan moet plaatsvinden. In 2017 is een aangepaste business case door de RvC goedgekeurd. Deze business case biedt zicht op een rendabele bedrijfsvoering onder de aanname van een aantal elementen: de contractuele voorwaarden voor in- en verkoop, de geplande uitbreidingen van de infrastructuur en van het klantenbestand en de herfinanciering in 2018.

De continuïteit van de vennootschap werd in 2017 verder ondersteund door een borgstelling door de gemeente Rotterdam (maximaal € 104 mln) voor de schulden vanuit de financieringsovereenkomst. Deze borgstelling loopt door tot 30 september 2018. Daarna moet externe financiering zorg dragen voor verdere continuïteit.

Voor WBR is door PZH een voorziening getroffen van € 1,8 mln ter dekking van (mogelijke) waardedaling van de aandelen in de toekomst. De omvang van deze voorziening is gelijk aan de nominale waarde van de aandelen.

Resultaat 2016 - 2017

Op basis van de definitieve jaarrekeningen 2016 – 2017 bedroeg het resultaat van de provinciale deelnemingen in private partijen binnen programma 3:

Deelneming (€ mln)	2016	2017
ROM-D Capital BV	€ 1,7	-/- € 0,2
ROM-D Kil III CV	€ 2,1	€ 0,6
ROM-D Holding BV	€ 0,4	-/- € 0,05
ROM IQ	-/- € 2,6	-/- € 1,2
PROAV	-/- € 0,9	-/- € 0,5
HZH	n.v.t.	€ 0,2
PZEM	€ 57	€ 313,6
BNG	€ 369	€ 393
NWB	€ 107	€ 123
ONW	-/- € 0,7	-/- € 5,4
WBR		-/- € 0,4

ROM-D sluit 2017 af met een licht negatief resultaat (-/- € 0,05 miljoen). Dit ligt grotendeels op het behaalde resultaat van de onderliggende deelnemingen.

IQ behaalt voor 2017 een lager negatief resultaat (-/- € 1,2 miljoen) ten opzichte van 2016 (-/- € 2,6 miljoen). Van meet af aan is vanuit IQ aangegeven dat gedurende de opstartfase meerjarig een negatief resultaat behaald zal worden over de eerste 5 tot 7 jaar. Hiermee ligt het behaalde bedrijfsresultaat voor 2017 in lijn met de verwachtingen.

PROAV sluit 2017 af met een negatief resultaat (-/- € 0,5 miljoen). Ten opzichte van 2016 (-/- € 0,9 miljoen) is sprake van een aanzienlijke verbetering die hoofdzakelijk ligt aan lagere kosten voor het afbouwbedrijf en een lagere voorziening voor de afbouw. Daartegenover staat een lagere opbrengst vanuit de effectenportefeuille.

Voor HZH is 2017 (€ 0,2 miljoen) het eerste jaar en is er feitelijk nog niets over het bedrijfsresultaat te melden. Het positieve bedrijfsresultaat is in haar geheel toe te schrijven aan de volgens afspraak toegekende exploitatiebijdrage.

ONW heeft voor 2017 een fors negatief resultaat (-/- € 5,4 miljoen) behaald dat hoofdzakelijk te wijten is aan een vertraging in de planontwikkeling.

WBR sluit op geconsolideerd niveau met een licht negatief resultaat (-/- € 0,4 miljoen) boekjaar 2017 af. Daarbij moet rekening worden gehouden dat dit betrekking heeft op de periode vanaf de oprichting op 21 december 2017 t/m 31 december 2017.

Goedkeurende verklaringen

Voor 2016 zijn voor ROM-D, IQ, PROAV, ONW en WBR goedkeurende verklaringen afgegeven door de controlerende

<i>accountants</i>	accountants. Voor HZH geldt dit niet omdat toen nog geen oprichting had plaatsgevonden. Voor 2017 zijn nog niet alle goedkeurende verklaringen ontvangen ten tijde van deze analyse. Dit heeft betrekking op HZH, ONW, WBR en twee B.V. van ROM-D.
<i>Prioriteit 2018/19</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Bij IQ is het doel een succesvolle afronding van 40 investeringscases met een totale investeringsomvang van € 80 mln. • Bij PROAV wordt binnen de afgesproken financiële kaders invulling gegeven aan de uitwerking van een gecombineerd nazorgplan/eindafwerking/herinrichtingsplan Derde Merwedehaven; • Bij ROM-D dienen de afspraken over (meer) sturing aan de hand van het jaarplan vanuit de RvC, ten uitvoer gebracht te worden. Tevens dienen de aandeelhouders meer betrokken te worden bij de uiteindelijke keuze voor investeringsvoorstellen. • Bij WBR zijn er twee belangrijke issue's voor Warmtebedrijf Holding B.V.; de liquiditeit moet verbeterd worden en realisatie van het aangepaste bedrijfsplan moet plaatsvinden. • In het algemeen wordt bij deze verbonden partijen gekeken naar de beheersing van apparaatskosten. Dit omdat deze kosten afgedekt moeten worden door het rendement van het geïnvesteerde vermogen (revolverend effect) en/of uit het eigen vermogen dat nog aanwezig is en dat effect heeft op de waarde van de aandelen.